

Приложение

към Стратегията за развитие на детската градина

**ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА
ДЕЦАТА ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ**

Изготвянето на Програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата от уязвими групи е подчинено на основните приоритети на образователната политика в Република България. Този процес е нормативно обоснован от Закона за предучилищното и училищното образование (*чл. 263, ал. 1, т. 9*), а приемането ѝ е в правомощията на педагогическия съвет.

Използването на специфична терминология предполага тълкуването на вложения смисъл.

Равни възможности за децата се определя като признаване на тяхната равнопоставеност и създаване на физическа и емоционална среда за достъп и участие във всички дейности на детската градина.

Приобщаването се осъществява при изключване на всякакъв вид дискриминация и се основава на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете.

Уязвими са онези лица и групи, които търпят ограничения по отношение на участието си в социалния живот и ползването на социални права. Те не успяват да получат достъп или да се възползват от възможностите, които предлагат обществото и икономиката, и стават жертва или попадат в ситуация на риск от социално изключване. Причини за това могат да бъдат ниски доходи и материални лишения; социални и психологически фактори; недостъпна среда; здравни и възрастови проблеми; липса или недостатъчни социални умения; отношение към тях, основано на предразсъдъци и др.

Комуникативни нарушения са нарушения на артикулацията, нарушения на плавността, темпа и ритъма на речта (заекване) и др. специфични езикови нарушения.

Психо-социалната рехабилитация е комплекс от дейности на екипа по чл. 70, ал. 2 от Наредбата за приобщаващото образование, за подпомагане на децата със затруднения, увреждане или разстройство на тяхното психично здраве, а в някои случаи и на деца с изяви дарби, за постигане на оптимално ниво на самостоятелност и за придобиване и прилагане на умения, необходими за пълноценното приобщаване в системата на предучилищното образование.

Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата от уязвими групи се изготвя за по продължителен период и се актуализира при промяна на нормативни документи или на обстоятелствата. Конкретните дейности се включват в

Годишния план за дейността на детската градина, със съответните срокове и отговорници за предоставяне на подкрепата за личностно развитие (*чл. 6 от Наредбата за приобщаващото образование*).

Нормативни основания за разработване на програмата

Целите за устойчиво развитие на ООН до 2030 г. определят правото на образование и правото на равни възможности за успешна реализация като приоритет. Основни документи, използвани за разработване на програмата са:

- ✓ *Конвенцията на ООН за правата на детето.*
- ✓ *Харта на основните права в Европейския съюз.*
- ✓ *Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж ЕВРОПА 2020.*
- ✓ *Стратегия на Съвета на Европа за правата на детето (2016-2020 г.) с нейните приоритетни цели: „Равни възможности за всички деца“, „Детско участие“, „Живот без насилие за децата“.*
- ✓ *Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015-2020).*
- ✓ *Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014-2020).*
- ✓ *Закон за предучилищното и училищното образование.*
- ✓ *Наредба за приобщаващото образование.*
- ✓ *Областна и общинска стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.*
- ✓ *Вътрешни нормативни документи (Стратегия за развитие на детската градина, Програмна система, проекти, по които работи детската градина и др.).*

Водещи принципи при реализацията на програмата:

- ✓ *Извеждане правата и интересите на децата като приоритет.*
- ✓ *Равнопоставеност, недопускане на дискриминация и приобщаване на всяко дете.*
- ✓ *Съхраняване на етнокултурното многообразие.*
- ✓ *Насърчаване и ефективно прилагане на правото на участие на децата.*
- ✓ *Зачитане и приемане на индивидуалността и уникалността на всяко дете.*
- ✓ *Гарантиране подкрепа на личностното развитие.*
- ✓ *Осигуряване на сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование.*

Основни цели:

- ✓ *Създаване на образователна среда за разгръщане потенциала за личностно развитие и успешна социализация на всяко дете.*
- ✓ *Гарантиране на равен достъп до качествено образование, в т.ч. и на децата от уязвими групи.*
- ✓ *Утвърждаване на интеркултурно и подкрепящо образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система и в частност – на детската градина.*

- ✓ *Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата от етническите малцинства.*

Оперативни цели – да се:

- проучат и оценят условията, свързани с възможностите на децата и техните семейства за пълноценно развитие и участие в живота на детската градина;
- организира и координира дейността по предоставяне на равни възможности за всички деца и приобщаване на тези от уязвимите групи;
- осигури физическа, психологическа и социална среда за развитие на децата, в т.ч. и тези от уязвимите групи;
- приложат специфични мерки за работата по приобщаване на деца от уязвими групи – деца със СОП, деца на социално слаби семейства, деца невладеещи добре български език и др.;
- откриват и развиват силните страни на децата като се осигури адекватна подкрепа, както и да се осъществява ранна превенция на обучителни затруднения.

Анализ на образователната среда

Силни страни и слаби страни – описание на образователната среда по отношение на:

- образователна политика на детската градина, основана на равнопоставеност и в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете;
- извършвани процедури по оценяване на деца с обучителни затруднения и проблеми в поведението, както и деца с определени дарби;
- обучение на деца с обучителни затруднения и проблеми в поведението, както и наличие на изявени силни страни на детето в областта на изкуствата и спорта;
- работа по Национални програми и проекти, свързани с темата;
- извършвани обследвания на района на детската градина за социалния и етнически статус на семействата;
- нагласи в различните общности – деца, родители, учители;
- осъществявани дейности в областта на интеркултурното образование, умението за общуване с представители на различни етноси и съзнателно изграждане на толерантност към различията;
- наличие на квалифициран персонал, в т.ч. психолог, логопед, ресурсен учител;
- изградена физическа среда за деца със специални образователни потребности;
- наличие на технически и информационни средства.

Възможности – предвиждат се възможности за осъществяване на основните и стратегическите цели:

- разработване на проекти;
- нови форми за работа с родителите и обществеността;
- осигуряване на допълнителни средства за подпомагане на деца от уязвимите групи, както и на деца със силни страни в областта на изкуствата и спорта;
- други.

Рискове:

- негативни реакции от страна на местни етнически и религиозни общности;
- невъзможност за пълноценно общуване с родителите – родители в чужбина, нерегламентирано попечителство, езикова бариера и др.

ЦЕЛЕВА ГРУПА

- ✓ За **Обща подкрепа за личностно развитие** – всички деца в детската градина на възраст от 3 години до постъпването им в училище.
- ✓ За **Допълнителна подкрепа за личностно развитие** – деца на възраст от 3 години до постъпването им в училище, които принадлежат на една от следните групи:
 - деца със СОП;
 - деца в риск;
 - деца с изявени дарби;
 - деца с хронични заболявания.

ПРОЦЕДУРИ:

- ✓ за **Обща подкрепа за личностно развитие**, която се осъществява за всяко дете и включва:
 1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
 2. занимания по интереси;
 3. грижа за здравето;
 4. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
 5. поощряване с морални и материални награди;
 6. дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
 7. логопедична работа.

Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата се извършва от педагогическите специалисти в детската градина на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца или при постъпване за първи път в детската градина.

Оценяването се извършва чрез скрининг за определяне на риск от възникване на обучителни затруднения и се провежда индивидуално за всяко дете, с писменото съгласие на родителя, след информирането му за начина на провеждането.

След провеждане на оценяването родителят се запознава с резултатите от него и в зависимост от това се определя, за всяко дете дейности от общата и/или от допълнителната подкрепа за личностно развитие.

Като критерии за обучителни затруднения се вземат и резултатите от входяща и изходяща диагностика на децата от втора, трета и четвърта възрастова група.

Учителите на групите, при необходимост изготвят писмено становище, въз основа на което директорът сформира, със заповед ЕПЛР.

ЕПЛР извършва оценка на потребностите дава/или не становище за подкрепа. Директорът на детската градина, по предложение на координатора на ЕПЛР, издава заповед за определяне на децата и на условията за провеждане на дейностите.

Родителите се информират за заповедта не по-късно от 7 дни, преди началото на осъществяване на дейностите.

За превенция на обучителните затруднения на деца, които не владеят добре български език се осъществява обучение по образователно направление „Български език“ в педагогическите ситуации над минималния общ седмичен брой.

Обучение може се провежда и в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие през неучебното време с обща продължителност не повече от 20 астрономически часа, разпределени в два модула по 30 минути дневно.

За резултатите от напредъка на детето учителите изготвят доклад в електронен или хартиен вид до директора в края на учебната година. Материалите, становищата и докладът са част от детското портфолио. Отчетеният напредък и препоръките от доклада се отразяват в личното образователно дело на детето.

✓ за **Допълнителна подкрепа за личностно развитие**, която се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности. На такава оценка подлежат деца със СОП, деца в риск, деца с изявиени дарби и деца с хронични заболявания.

Директорът, със заповед, назначава Екип за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко конкретно дете. ЕПЛР на детето извършва оценката, като всеки от специалистите попълва съответната на неговата компетентност част от Картата за оценка, като отделните части се съгласуват между специалистите и се вписва общо становище за функционирането на детето и за необходимата допълнителна подкрепа.

Родителят писмено изразява в картата за оценка съгласието или несъгласието си с извършената оценка на индивидуалните потребности и с решението за предложената допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето.

ЕПЛР изготвя доклади в електронен вид за дейността на екипа до директора на детската градина, съответно в 7-дневен срок след края на първия учебен срок и в 10-дневен срок след края на втория учебен срок на учебната година.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в зависимост от плана за подкрепа на детето, в който се определят конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие и необходимите специалисти за предоставянето на подкрепата.

Дейности за организация на взаимодействието

Дейност	Форми и време за изпълнение	Участници/ Отговорник	Забележка
Определяне на Координатор на екипите за подкрепа личностното развитие на децата	в началото на учебната година	директор	Координатор може да бъде заместник-директор, учител или друг педагогически специалист с компетентности и/или опит в областта на приобщаващото образование

Скрининг за ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителни затруднение	В началото на учебната година децата от 1-ва група и цялостно с новопостъпили деца	учителите на групите	<i>... Държавният логопедичен център и регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование организират и/или провеждат супервизия на педагогическите специалисти, които извършват оценяването (чл. 11 (2) от Наредбата за приобщаващото образование)</i>
Запознаване на родителите с резултатите от ранното оценяване	разговори след провеждане на скрининга	учителите на групите	Съвместно с родителя се определя за всяко дете дейности от общата и/или от допълнителната подкрепа за личностно развитие
Провеждане на диагностични процедури по образователни направления	в началото и в края на учебната година	учителите на групите – 4, 5 и 6 – годишни деца	Тези процедури може да са съпътствани и с оценка за поведението и социалната адаптация на децата
Обсъждане на резултатите и определяне на деца с обучителни затруднения, на които да бъде направена оценка на потребностите	работни срещи на учители и педагогически специалисти	координатор	Родителите трябва писмено да заявят съгласие на детето да бъде направена оценка от екипа
Определяне обща подкрепа за личностно развитие за деца с обучителни затруднения, включително на невладеещи добре български език	след проведените диагностични процедури	учители координатор	Общата подкрепа за личностно развитие се обсъжда заедно с родителите За деца, невладеещи добре български език се провеждат допълнителни педагогически ситуации или се работи в извънучебно време

Идентифициране на децата с необходимост от допълнителна подкрепа за личностното развитие и предложение до директора за сформирание на екипи	обсъждане	координатор	Родителите дават писмено съгласие и представят необходимите документи
Извършване оценка на потребностите на отделните деца от допълнителна подкрепа	заседания на екипите	координатор директор	Заседанията се извършват отделно за всяко дете в присъствието на родител
Информирание на РЦПППО и изготвяне на заповеди за определяне на допълнителната подкрепа за личностно развитие	писмена кореспонденция	директор	Изпраща копие от протокола с оценката и решението на ЕПЛР за предоставяне на ДПЛР на детето със специални образователни потребности в РЦПППО в 7-дневен срок от извършването на оценката за одобряване на предоставянето на ДПЛР на децата със специални образователни потребности
Процедури по осигуряване на ресурсно подпомагане	в началото на учебната година и за всеки отделен нов случай	директор	В Наредбата за приобщаващото образование са определени конкретни срокове
Изготвяне на обучителни програми и индивидуални планове за подкрепа	след извършване на оценката	учители и педагогически и специалисти	Редуцирането на образователното съдържание се прави в зависимост от становището на ЕПЛР
Създаване на условия за достъп на децата до медицинско обслужване	началото на учебната година	директор и медицински специалист	Родителите са задължени да предоставят задължителната медицинска информация

Организиране на дейности, свързани със здравното образование на децата	съгласно Годишния план	учителите на групите и медицинските специалисти	
Провеждане на дейности по превенция на насилието и недопускане на тормоз	съгласно Годишния план	учителите на групите	За целта се използват и педагогическите ситуации от ОН
Актуализиране на Механизма за превенция на тормоза и насилието	в началото на учебната година	директор	
Обследване на 5-годишните деца за говорни нарушения и оказване логопедична подкрепа	в началото на учебната година	логопед	Логопедът може да обслужва няколко детски градини
Изграждане Система за награждаване с морални и материални награди за високи постижения в образователната дейност и в заниманията по интереси	Съгласно Стратегията на детската градина	директор	
Анализ на нормативните документи и финансови ресурси и назначаване на необходимите специалисти	При изготвяне на Списък-Образец № 2	директор	
Осъществяване връзка със социален работник за осъществяване на социално-педагогическата работа в детската градина и за изпълнение на функцията на мелиатор между семейството и обкръжението на детето	в началото на учебната година	директор	Необходимо е съдействието на Общината, Службите за Социално подпомагане и Закрила на детето
Осигуряване обучение на учителите	съгласно Годишния план	директор	

Изграждане на достъпна архитектурна среда. технически специализирано оборудване и др.	целогодишно	директор	
Обособяване помещения и кътове за игри и индивидуална работа и почивка, за срещи и консултации с родители	целогодишно	директор	

Програмата е приета с решение на Педагогическия съвет, отразено в Протокол № 1 и е утвърдена със Заповед на директора

Забележка: Програмата може да бъде актуализирана по реда на нейното утвърждаване в случаите на настъпили промени и възникнали нови обстоятелства.